

Djevojci koja me naučila voljeti

PJESMA O GUDRUN

**"...al tako lijepu,
mudročću i dobrotom besmrtnim boginjama nalik,
i tako plemenitu, kakva bješe nesretna Gudrun,
Güntera, dobroga kralja kći,
takvu djevojku svijet više nikad upoznati neće..."**

Saemunda Edda

Saga o dalekom Islandu, Šesto pjevanje: Str. 473.,
početni stihovi "Pjesme o Gudrun"
Prosvjeta, 1878.
Prijevod: Krsto Velikanović

Na jugu Islanda, na jednoj golemoj, vrtoglavo visokoj, suroj klisuri, što se okomito izdiže iz mora, još i danas mogu se vidjeti ostaci, nekada velikog i moćnog dvorca Skuldegarda. Iz njega je, u davnini, nad cijelim Islandom i morima koja su ga okruživala vladala dinastija Worms. Utemeljitelji su joj bili osvajači što su brodovljem došli iz dalekih Teutonskih zemalja u potrazi za novim životnim prostorom. Iskrcaвши se, porazili su domorodce, zavladao Islandom i sagradili neosvojivi, visoki dvorac, tako da svaki došljak ili prolaznik, već izdaleka, sa pučine može vidjeti moć i veličinu Teutonske vladarske kuće i krvi.

Ovom prilikom, neću vam pričati o sjajnim vremenima, kad je dinastija Worms vladala svim morima i otocima do kojih su mogli doploviti brzi drakari, sa svojim legendarnim posadama, nego o vremenu kada se ta moćna dinastija već gasila i davala svoje posljednje izdanke.

Kao što je sunce najljepše baš onda kad zalazi, tako i sa drugim stvarima često biva; da ono što nestaje ili umire, baš u tim svojim zadnjim trenucima daje najljepše cvjetove i najslađe plodove.

"I Minervina sova, koja je utjelovljenje najdublje mudrosti - govoraču Teutonci - uzlijeće tek u suton".

Tako je bilo i sa vladarskom kućom Worms.

U vremenu o kojem govori ova priča, tj. "Pjesma o Gudrun" Islandom je vladao njen posljednji vladar, Günter III, Dobri, sin Garamhaldov.

Već dosta dugo prije Günterovog stupanja na prijestolje, vlast dinastije Worms svela se samo na dio Islanda. Gunter nije ni pomišljao na obnovu moći dinastije, niti na osvajanja i ponovno širenje kraljevstva, nego je sa svojim podanicima i susjedima živio u miru i u dobrim odnosima, i bio im poput oca, pa su ga podanici najčešće i nazivali ocem.

***

Ovaj, posljednji vladar dinastije Worms živio je sa svojom malom kćerkom jedinicom, Gudrun u jednom udobnom dijelu Skuldegarda koji je bio dobro očuvan. U onaj puno veći i stariji dio zamka rijetko je tko ikada zalazio. Tako je on u dostojanstvenom

miru i tišini čuvao uspomenu na slavne pretke koji su bili osvojili golem dio sjevernog svijeta.

Günter je bio čovjek koji se prema svemu i svakome u kraljevstvu, a i izvan njega odnosio s dobrohotnom pažnjom i brigom. No, ni o kome, i ni o čemu, pa možda čak ni o samom kraljevstvu, nije toliko brinuo koliko o Gudrun. Njena majka, Gunterova žena Brünhilda, iz kuće Warsenar umrla je nedugo nakon što je rodila Gudrun, svoje prvo i jedino dijete. Kako je Günter veoma volio svoju ženu, nakon njene smrti nije se htio ponovo ženiti, pa je - i pored toga što je često bio zauzet i prezauzet državičkim poslovima - preuzeo na sebe još i brigu o maloj Gudrun, i bio joj dobar, pažljiv i nježan poput majke. Brigom o Gudrun, pažnjom i nježnostima, on je liječio tešku ranu na duši i nesreću koju mu je zadala ženina smrt, i, što je Gudrun ljepše napredovala, bivao je, doista sve vedrijim i sve manje nesretnim.

Znao je, doduše, da mora biti i strog u odgoju svoje male jedinice i mezimice i pokušavao biti takvim kad je trebalo, ali Gudrun je, treptanjem svojih velikih lijepih trepavica, osmjesima i šarmantnim, zavodljivim znakovima kajanja topila tu njegovu strogost i pretvarala ju opet u nježnu ljubav. Rođena vladarica, već je odmalena vladala svojim ocem.

Istinito, pak, govoreći, Gudrun i nije bila dijete koje je trebalo nekakvu strogost, jer je, začudo, od najranijih dana znala što se smije, a što ne smije činiti. Osjećaj za dobro, plemenito i pravedno kao da se rodio s njom, i upravo je s njim, u najranijim danima znala zadiviti svog oca i druge ljude na dvoru i osvojiti njihove simpatije, ljubav i naklonost.

No, to je možda bio njen, osobeni način da, ostavši bez majke, onako krhka i nejaka, osigura sebi zaštitu i potporu, ne samo od oca, nego i od ostalih ljudi na dvoru, ali najviše od oca, kojemu se uvijek utjecala kad se nečega plašila.

Tako je, često, za olujnih noći, kad je Skuldegard podrhtavao pod udarima silnih gromova, uzimala svoj jastuk, odlazila u odaju u kojoj je spavao njen otac i penjala se na njegov golemi krevet. Kako u mraku ništa nije vidjela, svojim je bosim nožicama gazila i po ocu dok nije našla mjesto u njegovu krilu. Günter bi se tada budio i pokušavao ju strogo koriti, ali Gudrun je na to odgovorala privijanjem uz njega i maznim traženjem njegove zaštite i pokroviteljstva. To je odmah razoružavalo dobrog Güntera, tako da ju je on, samo tobože gundajući, ostavljao da spava u njegovu krilu.

Shvaćao je da se dijete plaši oluje i grmljavine i da mu je potrebna pažnja i zaštita, i nije ju tjerao da u takvim strašnim noćima sama spava u svojim odajama.

" Uostalom - mislio je u sebi - nije ona dječaćić i neće biti muško kad odraste, pa se i ne treba toliko vježbati u hrabrosti."

***

Već vrlo rano, Gudrun je počela pokazivati velik interes, gotovo glad za knjigama i pričama. Da bi zadovoljio tu njenu neuobičajenu glad, Günter joj je dao učitelja. Ovaj se, u samom podučavanju male princeze, nije morao mnogo mučiti, jer je Gudrun učila brzo i lako, no zato joj je neprestano morao recitirati priče i pjesme koje je znao, a nije ih znao ni izdaleka toliko koliko ih je Gudrun tražila, pa je Günter morao potražiti još jednog učitelja i potrošiti mnogo novaca na knjige koje su tada bile vrlo rijetke i skupe.

Vidjevši da ta njena strast za znanjem i knjigama s vremenom postaje sve veća, Günter, duboko u srcu, po nekoj ledenoj zebnji osjeti da to nije dobro i uplaši se. No kako

svojoj mezimici nije mogao odbiti ni jednu molbu za nekom novom knjigom ili rapsodom koji bi joj recitirao pjesme koje još nije čula, udovoljavao joj je, ali ozbiljno uplašen i teška srca, kukajući i govoreći joj da nije dobro za nju što toliko čita, jer joj to može donijeti neku veliku nesreću.

No, s druge strane, siroti je Günter bio sretan i presretan kad je mogao još nečim obradovati svoju pametnu i umiljatu kćer, pa se često i sam raspitivao o knjigama koje je ona željela čitati i kupovao joj ih, ne pitajući za cijenu.

I druge navade male Islandske princeze bile su drugačije nego u ostalih djevojčica njene dobi. Za lutke nije marila, a za igru vrlo malo. Voljela je društvo starijih ljudi, a iznad svega starijih muškaraca koji su znali lijepo pričati. I dok bi joj oni nešto govorili gledala ih je tako kao da razumije sve o čemu god pričaju, a ljudi su, u ona dva njena lijepa, žedna oka, što su bili prava slika bistrine i dubine duha, nalazili sugovornika koji je u njima samima budio duh i snažnu volju da budu istinski pametni i duboki, mudri.

I pitanja koje im je postavljalo to dijete pūtila su ih na to da joj te stvari o kojima su govorili objasne najboljim riječima. Ali Gudrun je rijetko kada postavljala pitanja. Obično je svojim pogledom punim razumijevanja i željnim znanja, ili pak pogledom koji je izražavao čuđenje i nerazumijevanje, svoje sugovornike navodila na to da i njoj i sebi samima otkrivaju istinu stvari o kojima su govorili i da ju iskažu najbolje i najjasnije što su mogli.

***

Budući da je bio kraljem, Günter je često, do dugo u noć morao voditi dugačke državničke razgovore sa svojim činovnicima i stranim poklisarima koji su dolazili na dvor. Gudrun se u tom društvu često znala tako pritajiti da ju otac ne primjeti i slušati što se govori sve dok ju on ipak ne bi primjetio, pa ju uz čuđenje, negodovanje i opaske: da takvi razgovori nisu za dijete, i uz blage prijekore poslao u krevet.

No katkada bi Gudrun od oca izmolila dozvolu da nastavi slušati te razgovore, pa kad su državnici završili s onim obaveznim pitanjima, ona bi ih zamolila da pričaju o svojim zemljama, o znamenitostima, junacima, velikim događajima, i koječemu drugome. Poslanici bi se tada raspričali, a nadahnuti njenim lijepim očima i žednim pogledima, pričali su tako zanimljivo i krasnorječivo, da su ih svi, a ne samo Gudrun, slušali bez daha i otvorenih usta.

Takvi bi razgovori, na kraju, najčešće skretali ka pitanjima o naravi nebesa, o postanku i usudu svijeta i smislu čovjekova postojanja, i često potrajali sve dotle dok dnevno svjetlo novoga dana njihovim učesnicima ne bi pokazalo da je krajnje vrijeme da ih prekinu i idu na počinak.

I tada bi Günter - ne zato što bi se ljutio na svoju kćer, nego onako, radi reda i pokazivanja svog očinskog autoriteta i položaja - prstom groteskno priprijetio Gudrun i spočitavao joj da ih je opet zavela i prevarila. Pri tom se, naravno, sasvim jasno vidjelo da mu nije nimalo krivo što su tako probdjeli cijelu noć i da je ponosan na svoju kćer koja ih na to navela.

Zahvaljujući baš tim razgovorima, glas o njoj počeo se širiti po svijetu i dopro je do velikih kraljevstava na južnom kraju svijeta. Na njihovim, sjajnim i znamenitim dvorovima pričalo se o majušnom kraljevstvu na dalekom sjeveru, na čijem dvoru živi nevjerojatno lijepa i pametna princeza djevojčica, koja je najveće blago što ga ima njen otac, kralj

Günter, a i cijelo to Islandsko kraljevstvo. Već tada su po cijelom svijetu počele nastajati pjesme i priče o njenoj ljepoti i plemenitosti.

***

Godine su prolazile. Gudrun je rasla i izrasla u prelijepu djevojku. Dva slapa teške crne kose uokvirivala su joj lijepo lice kakvo se nije moglo naći ni na slikama. I tijelo joj je bilo savršeno skladno. Sklad mu nije mogla sakriti niti jednostavna, skromna, gotovo siromaška odjeća u kakvu se, na užas svog oca najčešće odijevala. Nije ju naružilo niti to kad je na sebe stavljala prave dronjke ili oblačila stare, pregoleme, ali tople i udobne očeve ogrtače koje je jako voljela, nego su te stvari, ma kako neprilične, stare ili poderane bile, na njoj, odjednom, nekim čudom postajale lijepe. I ne samo to. Umjesto da naruže i sakriju Gudruninu vlastitu ljepotu, još su više, na neki neshvatljiv način isticale i otkrivale, i njenu iznimnu narav, i zamamnu, božansku ljepotu i sklad njenog tijela.

No više od svega pažnju su privlačile njene lijepe i pametne crne oči što su sjale poput zvijezda. Zbog njih su ju, dok je još bila malena, nazvali Milooka, a kasnije - kad je već bila odrasla - Zvezdooka Gudrun.

Djevojka Gudrun više nije samo čitala i slušala pjesme i priče, nego ih je i sama pisala, a strani izaslanici koji su dolazili na dvor njenog oca prepisivali su ih i raznosili po svijetu. Glas o njoj dopro je do velikih maharadža i mudrih kalifa, koji su njegovali i čuvali mnoga znanja, mudroslovlje i pjesme. Oni su se s maharadžama, a i sa drugim vladarima takmičili u tome ko će joj poslati vredniju knjigu ili sakupiti ljepše pjesme i poslati ih njoj na čitanje.

Razgovori na vladarskim dvorovima često su se vodili i o tome za koga će se udati ova lijepa princeza. Većina onih ljudi koji su vodili politiku tadašnjeg svijeta vjerovala je da će ju Günter udati u neku moćnu vladarsku kuću kako bi ponovo ojačao svoju državu i prijestolje.

Na Günterov su dvor stali dolaziti i mladi prinčevi, vitezovi i sinovi velikodostojnika da joj se udvaraju, da zasluže njenu ruku, ili da barem vide princezu o kojoj se toliko govorilo.

***

Nasuprot svim tim mladim, hrabrim, slavnim i bogatim mladićima sa sjajnom pratnjom, Gudrun je za svog budućeg muža odabrala jednog mladića kojeg je poznavala još od djetinjstva.

Bio to je Islandski plemić Hildebrand, iz kuće Thorwald, sin Gunterova prijatelja Haraldura.

Hildebrand je bio tek godinu ili dvije stariji od Gudrun, ali vrlo stasit i za glavu viši od nje. Plava kosa padala mu je na široka ramena i raskošno se rasipala i izležavala na njima. I mada je imao puno razloga za isticanje, jer je bio vrlo lijep i naočit, Hildebrand je bio je povučen i šutljiv mladić.

Sam Günter, koji nikada nije imao nikakvih planova za Gudruninu udaju, poštovao je njen izbor kao nešto najprirodnije. Štoviše, jako se radovao baš tom izboru, jer je mladića poznavao još od malena i vidio da će izrasti u razborita i poštena čovjeka, u kojega će se svako dobronamjerman moći pouzdati. Već i prije zaruka sa Gudrun, Hildebrand je

često provodio vrijeme na Günterovu dvoru, a Gunter ga je oslovljavao sa "sine". A nakon zaruka, nehotično je u to "sine" unosio puno više topline nego prije.

Budući Gudrunin muž počeo je uskoro sa Günterom obavljati državničke poslove, i ubrzo pokazao da ima dobrih sposobnosti i strpljenja za obavljanje tih dužnosti. Günter se veoma radovao tome, jer njegova nasljednica, Gudrun nije nimalo marila za tu vrstu posla, pa je to bila uistinu velika sreća što će ih moći povjeriti njenom budućem mužu, koji je sve više pokazivao i potvrđivao te sposobnosti, a i svoju promišljenost i razboritost, koja je neophodna u vladarskom poslu.

"Tako će, i njegova Gudrun i kraljevstvo, ipak ostati u dobrim rukama "- mislio je u sebi sretni Günter i zahvaljivao bogovima što su mu kćer naputili na takav izbor.

***

Gudrun je, kako sam već rekao, poznavala Hildebranda još od malih nogu i često su se zajedno igrali i družili, a kad se zadjevojčila, rado je vrijeme provodila s njim, ali nije osjećala ljubavi prema njemu, a niti prema nekom od ostalih mladića koji su živjeli na dvoru ili dolazili u posjetu.

Tek kad su Gudrun počeli stizati prosoci iz dalekih zemalja, sve mladi prinčevi i vitezovi, ona je Hildebranda počela uspoređivati s njima i vidjela da tim mladićima najčešće njihovo bogatstvo, dobar odgoj, elegancija i učtivost daju neku vrijednost, i to onu izvanjsku, dok je Hildebrand baš u dnu duše, to jest po urođenoj naravi bio jednostavan, iskren, razborit i dobar, i nije bio potreban nikakav vanjski sjaj da bi ga učinio privlačnim i poželjnim. Ono posebno, što joj se najviše sviđalo kod njega bilo je to što je vidjela da se, iza Hildebrandove blagosti, povučenosti i skromnosti jasno nazire da je on:

"... velik i pouzdan kao klisura na kojoj drijema Skuldegard..."

Tako je zapisala u jednoj od svojih pjesama o Hildebrandu.

Za razliku od Gudrun, Hildebrand nije toliko mario za knjige i učenost. Rijetko je kada uzimao učešća u raspravama koje su se vodile na dvoru i to samo u onima koje su se ticale praktičnih pitanja. A i tada bi, gotovo preko volje rekao jedva koju riječ, najčešće poslovicu. No te su njegove riječi, iako rijetke i škrte, obično smirivale i zblizavale usplamtjele strasti i duhove.

Gudrun je pak oduvijek imala nekakvo prirodno povjerenje u Hildebrandovo mišljenje i nikad joj nije bilo ni blizu pameti da sumnja u nj ili da mu proturječi. I, nekako je, oduvijek, i ne bivajući svjesnom toga, unaprijed podrazumijevala da on nikako ne griješi u onome o čemu govori ili odlučuje.

***

Vrijeme je polako prolazilo. Gudrun je sazrijevala, a Günter je počeo razmišljati o njenoj i Hildebrandovoj svadbi.

***

Jednoga dana, već je sjeverno ljeto bilo krenulo svome kraju, u pratnji sjajne svite, na Günterov dvor dođe izaslanik Irskoga kralja i njegov glavni savjetnik, Adam Diabel.

Bio je to tamnopus i markantan stariji muškarac. Usprkos malko poodmaklim godinama, vitak, visok i snažan, jednostavno i elegantno odjeven, lijepog, muževnog lica i malo poduže kose prošarane sjedinama.

Diabel, kako se vidi već iz samog imena, nije bio Irac, nego je odnekud došao u Irsku i za kratko vrijeme postao kraljevim savjetnikom. Moć mu je bila vrlo velika. U narodu se s pravom govorilo da je on taj koji vlada Irskom, a ne kralj.

Nitko ga nije volio, a ljudi su ga se i veoma plašili, iako se nije moglo reći da je on ikome ikada učinio kakvo zlo. Zbog tog straha, o njemu se malo, sasvim neodređeno, i šapatom govorilo i ljudi su najradije izbjegavali spominjati ga ili bilo što govoriti o njemu, tako da se nije znalo niti tko je, niti odakle dolazi.

No u njegovo vrijeme Irska se, kako je poznato, počela uzdizati i jačati neviđenom brzinom. Na kraljevski dvor došli su mnogi učeni ljudi. Cvala je kultura, a i cijeli narod počeo je živjeti znatno bolje nego ikada do tada.

Na Günterovu dvoru, Diabel je stekao respekt pokazivanjem svog vrlo velikog znanja. O sebi samome nikad nije rekao ni riječi. Gudruni je donio i poklonio vrlo vrijedne knjige i jedan par zlatnih naušnica, za koje je rekao da o njima postoji legenda koja govori da nisu izrađene ljudskom rukom; da su vrlo, vrlo stare i da ih je nosila najljepša, a vjerojatno i najveća žena Staroga svijeta, ili prasnijeta, kako se jednom bio izrazio. S Günterom i njegovim savjetnicima razgovarao je o sasvim neodređenim temama, a bio je vrlo pažljiv kad je netko govorio o stvarima Islandskog kraljevstva. Puno vremena proveo je u razgledavanju napuštenog dijela dvorca i stvari u njemu i pažljivo slušao predanja što su govorila o slavnim danima Kraljevstva i minulim osvajanjima. Uvečer je rado slušao pjesme koje je spjevala Gudrun i veoma ih hvalio. Sve je iznenadio kazivanjem cijele jedne pjesme koju je ona bila sastavila prije mnogo godina i na koju je već bila gotovo zaboravila.

Velikoj većini dvorjana Diabel se nije nimalo svidio i ulijevao im je strah. Günter se naprezao da pronikne tog čovjeka i njegove namjere, ali uzalud.

***

Za Gudrun, Diabel je bio nešto sasvim novo - otjelotvorenje nečeg tajnovitog, nezemaljskog, nečeg što ju je oduvijek privlačilo poput kakvog magneta, svjetla ili usuda. Upoznavši ga, toliko koliko ga je mogla upoznati za vrijeme njegova posjeta, prepoznala je u njemu lik iz svojih snova, lik kojeg je sanjala cijelog života. Pa, iako joj se činio nekako mračnim i tajnovitim, a i starijim od oca joj, ona mu je bezglavo i samoubilački, potpuno otvorila svoju dušu, i među njima se ubrzo razvila tajna simpatija i veza o kojoj nitko ništa nije ni slutio.

Stvar se otkrila tek nakon što je Diabel otplovio svojim brzim brodom, a s njim, potajno i Gudrun.

U njenim odajama našli su tek jedno kratko pismo kojim ih je obavijestila da dobrovoljno odlazi s Diabelom i da će se u Irskoj udati za njega. Napisala je još kako zna da im tim svojim činom svima nanosi veliku bol i moli ih da joj oprostite.

***

Svi na dvoru bili su preneraženi tim događajem. Nitko od nje nije očekivao neki takav čin, niti išta slično tome.

Günter naprosto nije mogao shvatiti da je otišla, a kad je ipak shvatio, počele su ga razdirati nedoumice.

Osjećao je da bi Gudrun trebao vratiti kući, na Island, ali to što je ona otišla s Diabelom, svojom voljom vezivalo mu je ruke i nije mogao učiniti ništa.

Da je bila oteta, odmah bi sastavio momčad i brodovljem krenuo u potjeru za otmičarima.

Vijest o Gudruninom bijegu najbolnije je pogodila Hildebranda.

Mnogi su očekivali da će on osuditi Gudrun zbog nevjere i bijega, ali on to nije učinio ni jednom rječju niti gestom, a njegova ljubav prema nevjernoj princezi nije se, niti smanjila, niti promijenila.

No -"budući da je zavoljela drugoga - mislio je - i da je svojom voljom otišla s njim, jedino što mogu učiniti jest to da ju zaboravim."

Günter je zašutio i povukao se u samoću. Hildebrand također.

Na dvor se spustila čama, šutnja i tama.

***

Diabel i Gudrun sretno su stigli u Irsku. On je odmah, samo za njih dvoje, dao urediti prostorije u jednoj malko izdvojenoj kuli kraljevskog dvorca, koja je stajala na litici ponad mora i sa koje se lijepo mogla vidjeti morska pučina. Kula je imala ravan krov, grudobran i zvono kojim se davala uzbuna u slučaju napada gusara, koji su tada - zbog porasle moći Irskog kraljevstva - bili već vrlo rijetka, gotovo iščezla pojava. Ispod svodova kule bilo je ono udobno gnijezdo u kojem su sada obitavali Diabel i Gudrun.

U tom novom stanu Gudrun je postala Diabelovom ženom i započela jedan novi život.

Diabel se brinuo da joj sve na novom dvoru bude na usluzi i raspolaganju. Jedina "obaveza" bila joj je da piše, čita i razgovara sa drugim učenim ljudima, kojih je tada na Irskom dvoru bilo veoma mnogo. I u tome se Diabel pobrinuo da sve bude prilagođeno njoj i njenim duhovnim potrebama i da joj nitko ne dodijava ili zloporabi njeno vrijeme i strpljenje. Čak je i poslugu uklonio iz njihove kule, i sam udovoljavao njenim željama, i to tako kao da je unapred znao što će joj trebati ili što će zaželjeti, pa ona gotovo nikada nije trebala ni izreći svoje želje.

Odveo ju je u kraljevsku knjižnicu i skrenuo pažnju na mnoge vrijedne knjige, a za nju je iz svih djelova svijeta stao naručivati ono što bi ju moglo zanimati ili joj koristiti. U toj knjižnici provodila je puno vremena, a da ne bi kvarila svoj vid, Diabel je naredio da joj se pjesme i priče čitaju, i da ih čitaju najbolji rapsodi, virtuoz, koji su to umjeli uistinu lijepo činiti.

Večeri su često provodili u jednoj velikoj dvorani pored biblioteke u kojoj su se svake večeri vodili razgovori i prepirke među učenjacima. Gudrun je sve to rado i sa velikim zanimanjem slušala, ali je vrlo rijetko uzimala učešća u njima, i to uglavnom onda kad je, na Diabelovu molbu, čitala svoje pjesme.

No ona je rado, čak puno radije čitala u svojoj kuli i tražila od Diabela da što više vremena provodi s njom. On joj je udovoljavao što je više mogao. Pričao joj je o svemu što

ju je zanimalo i bio joj zanimljiviji od bilo koje knjige. Nikad joj nije bilo dosta da ga sluša i gleda.

Diabel joj je činio i ono što nije mogla ni jedna knjiga niti učitelj - otkrivao joj je nju samu i ženu u njoj, i često je to činio nakon strastvenog ljubavnog zanosa, kad su im duše, oslobođene okova zemaljskih, tjelesnih žudnji tražile da se vinu u visine, ili strmoglave u tamu vlastitih dubina, i tako još jednom, barem na tren zažive punim životom.

Dok joj je Diabel tako otkrivao nju samu, Gudrun se činilo da i ona otkriva njega. Ali, to je ona, i ne znajući, kroz njega otkrivala narav samoga duha. I što ga je više otkrivala i upoznavala, uviđala je da je on sve dublji i tajanstveniji i bio joj sve zanimljivijim, pa ga je, svakim novim danom sve ga je više voljela i predavala mu se. Zahvaljujući toj njegovoj neiscrpoj tajanstvenosti i njegovom vođenju, pred Gudruninom su se ushićenom dušom počeli otvarati novi, do tada nepoznati i neslućeni svjetovi, a i sam tamni bezdan sveukupnog postojanja.

Baš iz tog vremena potiče onaj njen glasoviti stih kojeg i danas često ponavljaju mnogi veliki pjesnici i mislioci:

"...Svjetlost je samo pjena bezdanih tmīna..."

Svojim velikim interesom za njen rad i divljenjem koje je iskazivao njenim pjesmama, njen nevjenčani muž i zaštitnik stalno ju je iznova poticao da piše nove i sve ljepše i ljepše pjesme i veoma ih pažljivo i često čitao, naročito one koje su govorile o tajnama neba i vremena, o kraju svijeta; o usudu ljudskog roda i njegovoj budućnosti. Molio je Gudrun da ih čita i onim učenjacima koji su boravili na dvoru, davao ih prepisivati i razasijati po svijetu, a mnoge je primjerke pohranjivao i u kraljevsku riznicu.

Diabel - da o njemu kažemo još i to - nije bio stvor koji bi, poput ostalih ljudi pokazivao svoje osjećaje i povodio se za njima, pa je bio hladnokrvan i nadmoćan u bilo kojim i bilo kakvim okolnostima u kojima bi se zatekao. Ljudima koji su ga poznavali činio se otjelotvorenjem nekog neizvjesnog, mračnog usuda, koji ne zna, ni za uzmak, ni za milost. On je, međutim, duboko u sebi bio uistinu pravedan i dobroljubiv, pa čak i milosrdan, ali, i pored toga, na svijetu nije bilo čari, lukavstva ili vještine koja bi mogla prevariti i otvoriti, a kamo li zavesti i zarobiti njegovo srce, i čini se da je baš to bilo razlogom što ga se većina ljudi toliko plašila.

Gudrun ga, međutim uopće nije ni namjeravala zavoditi niti zavesti, ili ga posvojiti samo za se, nego je svu, cijelu sebe dala njemu - svoj je život i svoj usud naprosto povjerila u njegove ruke s povjerenjem koje je bilo nalik povjerenju djeteta u vlastitu majku, i, Diabel naprosto nije mogao ostati ravnodušan i indiferentan prema tako velikom povjerenju i daru, pa ju je nastojao učiniti što sretnijom, a ubrzo ju je pretpostavio i sebi samome i postao spreman na bilo kakvu i bilo koju žrtvu koja bi njoj omogućila da nastavi živjeti svoj sjajni život i okruni ga zasluženom srećom i besmrtnom slavom.

Stoga se on - iako joj je bio istinskim mužem, a ona njemu ženom - prema Gudrun odnosio kao prema nekom dražesnom ali nejakom, djetetu kojem je dao svu slobodu, ali nad čijom je sudbinom zato vazda bdio i strepio, poput oštrokog orla, koji netremice i prijeteći, stalno bdiše nad sigurnošću gnijezda i životom svoje mladunčadi.

Vrijeme je prolazilo. Diabel i Gudrun živjeli su u ekstazi koja se sve više razbuktavala i za koju se činilo da neće imati kraja.

Na vjenčanje su bili potpuno zaboravili.

***

Daleko na sjeveru mladome su Hildebrandu sporo i teško prolazili sivi i mračni dani i mjeseci, a godišnja doba otezala se i rastezala do u nedogled. Stalno se iznova, i na razne načine dovijavao i trudio i da zaboravi svoju Gudrun, ali uzalud. Želja za njom sve mu je više mučila dušu.

Već je bilo počelo novo ljeto, i u njegovu biću probuđena priroda razbuktala je čežnju za Gudrun do te mjere da joj se više nikako nije mogao opirati. Ne imajući više kud, odluči otići po nju. Vjerovao je u ispravnost te odluke i u to da bi mu se ona mogla vratiti, tim više što do njih nije dopro nikakav glas o njenoj udaji za Diabela.

Sa čvrstom odlukom u srcu ode na dvor ka Günтеру, izloži mu svoju namjeru i zašhte od njega brod kojim bi otišao u Irsku. Günтер ga sasluša, odobri njegov naum, zamoli ga da se čuva i savjetuje mu da nikako ne zapodijeva neki boj, ako baš ne bude morao.

Hildebrand je sakupio momčad sastavljenu od samih junaka i momaka vještih plovidbi. Među njima je bio i strašni Hagen od Troya, čuven sa svoje odvažnosti, lukavosti i dobrog znanja ratne vještine; strijelac Lancemund, čija strijela ne promašuje cilja; Diterich od Xsantena, nenadmašiv u boju sa ratnom sjekirrom, a bili su tu i glasoviti gusari sjevernih mora, braća Taulant i Gentian, vješti koplju i maču. Ta plemenita i odvažna braća već su za života bila opjevana u mnogim pjesmama, jer su siromašnim ribarima i drugim ljudima u primorskim selima često bili jedina zaštita od silnika i razbojnika. I spretni Hundold bio je s njima, jer on je dugo živio na Irskom dvoru, dobro ga poznavao i imao vjerne prijatelje na njemu. Bilo je tu još glasovitih junaka, ali sada ih ne mogu sve poimence nabrajati.

Okupljenim ratnicima Gunter je dao svoj najbrži brod. Isplovili su s prvim povoljnim vjetrom.

***

A kakav je bio Hildebrandov plan?

S nekoliko najspretnijih i najhrabrijih ratnika kanio je potajno ući u zamak Irskog kralja. Zatim, uz pomoć Hundoldovih prijatelja, pronaći Gudrun i moliti ju da mu se vrati. Najbolje vrijeme za ovakav, potajni ulaz na dvor bila je noć. Pun mjesec otežavao je donekle taj poduhvat, ali Hildebrand nije imao mogućnosti čekati noći bez mjesečine, pa se za pothvat odlučio one iste noći kad su se bili dohvatili Irskih obala podno kraljevskoga zamka.

***

U to ljetno vrijeme Gudrun je često noću izlazila na kulu da se naužije ljepote što ju je stvarala i otkrivala srebrna mjesečina.

Katkada, kad je imala sreće, mogla je promatrati igre kitova. Znala je da su kitovi dobrodušne životinje, no uvijek kad bi ih promatrala činilo joj se da ispod mirne, srebrne površine oceana vrebaju i neke goleme i strašne nemani, i te bi misli zastrašile njenu, još

uvelike djetinju dušu. Plašila se čak i onda kad je bila svjesna da je potpuno sigurna na svojoj visokoj kuli i povlačila dalje od grudobrana.

Baš te noći kad je Hildebrand odlučio ući u dvor, ona nikako nije mogla zaspati, pa se, pazeći da ne probudi Diabela, digla iz kreveta, i izišla na kulu uživati u mjesecini i promatrati tajanstvenu pučinu oceana. Zaneseno je gledala kako se površina oceana ljeska kao nekakvo živo srebro i prebiralala po mislima. Nije ni slutila da se odozdo, uz liticu i zidine njene kule penje Hildebrand s nekoliko vrsnih ratnika i da traži upravo nju.

***

Spazila ih je tek kad su se popeli do vrha zidina i htjeli preći preko grudobrana.

Misleći da to provaljuju gusari, uplašila se opasnosti koja je prijetila Dijabelu što je spavao dolje u kuli. Na sebe nije ni pomislila. Opasnost i strah za Dijabela dadnu u joj krila i ona hitro skoči i potrči ka zvonu za uzbunu.

Ratnici ju tek tada opaze, a Taulant odmah i vrlo snažno hitne koplje na nju, kako bi ju spriječio da pozvoni.

Istog trena opazi ju i Hildebrand i prepozna, i videći da ju Taulant gađa kopljem, užasnut krikne što ga je grlo nosilo...

"Neee...!!!"

Međutim, bilo je kasno. Koplje je već bilo poletjelo i više ga nijedan bog nije mogao zaustaviti.

Čuvši Hildebrandov glas i prepoznavši ga, Gudrun zastane i pogleda prema njemu. U taj čas koplje ju pogodi u leđa, a njegov oštri vršak izbije joj van na grudi. Ona bezglasno stisne usne od bola, objema rukama uhvati oštricu koplja i stisne ju, kao da ju je tim svojim nejakim stiskom htjela odgurnuti i otkloniti smrt koju joj je ona donosila, i pri tom je, svejednako i netremice, pogledom punim pitanja i bola, gledala u Hildebranda, koji je i sam, užasnut i okamenjem stajao na mjestu i gledao u nju.

Tako su se gledali nekoliko trenutaka, sve dok sirotu djevojku ne svlada smrt i ona klone na koljena, a potom se sruši naprijed, na prsa. Pri padu udari o ono zvono i ono zazvoni nekoliko puta.

***

Na zvuk zvana Diabel se trgne iz sna, vidje da nema Gudrun pored njega, pa poput munje skoči, pogradi ogrtač i mač i ustrča uz stepenice na vrh kule.

Hildebrand i ostali ratnici još se nisu bili pribrali, kad je on istrčao na kulu.

Spazivši ga, odmah su se osvijestili i hitro se svrstali u bojni red.

Otpoče boj.

Diabel, koji je imao drugačijeg učitelja borbe, bio je neusporedivo vještiji borac od svih njih i brzo je ubijao ili ranjavao jednog po jednog Hildebrandovog čovjeka.

Kad je prepoznao Hildebranda, u svijesti mu sijevnu spoznaja o tome radi koga i radi čega se vodi ovaj sablasni noćni boj, i čim je to shvatio, ustremi se pravo na Hildebranda. Ovaj odbije nekoliko njegovih nasrtaja, i baš je bio podigao mač da mu zada jedan strahoviti udarac, kad mu Diabel, nekakvim, neshvatljivim, đavolski vještim manevrom prisloni vrh svog mača na grlo i svima koji su se još borili dovikne da odbace

oružje, ili će ga pogubiti. Nakon kratkog oklijevanja, Hildebrandovi ljudi odbace oružje. Jedino sam Hildebrand ne htjede odbaciti mač, nego mu odgovori:

"Možeš me slobodno pogubiti, jer nakon njene smrti ionako više ne želim živjeti."

Diabel ga upitno pogleda.

Nato mu Hildebrand rukom pokaže prema zvonu.

Radi sigurnosti, Dijabel pojača pritisak mača na Hildebrandovo grlo, oprezno se okrene i ugleda Gudrun kako, pored zvona leži probodena kopljem.

***

Njegovo srce, koje je bilo svjedokom mnogih užasa i strahota, te, usprkos njima, ostalo krepko i snažno, sada se u trenu slomi, skrha i prestade biti istinskim muškim srcem.

No njegov moćni duh osta nepoljuljan i pribran.

Okrenuvši se polako Hildebrandu, zapita ga glasom iz kojeg je nestalo svake žestine, boje i strasti, a ostao samo nekakav ledeni, grobni mir:

"Kako je poginula?"

"Ovaj ovdje - reče Hildebrand i pokaže rukom na Taulanta, koji je mrtav ležao do njihovih nogu - mislio je da je ona stražar i ubio ju je, kako ne bi pozvonila na uzbunu."

Tada Diabel jasno uvidje sve razmjere nesreće koju je izazvao.

Zbog njega je poginula djevojka čiji je život trebao čuvati više i pažljivije nego svoj vlastiti i čiji mu je život postao i draži od vlastitog. Sada je pak, tu, pred njim, s mačem i sa smrću pod grlom stajao i ovaj hrabri i plemeniti mladi čovjek kojem ju je on oteo i čiji je život također uništio.

"Nisam se smio umiješati u život ovih ljudi"

- reče u sebi - a njegov oštroidni duh koji se ničim nije dao zavarati i neumoljiva savjest odmah potom izreknu mu presudu.

On povuče svoj mač i obori ga vrhom prema zemlji, pa u tom stavu, ostade nepomičan pred Hildebrandom, dajući mu priliku da njihov dvoboj okonča drugačije, nego što se očekivalo da će se okončati.

Hildebrand se iznenadi i ostane tako, zatečen koji časak, ali ne iskoristi priliku i ne zamahnu mačem, nego se okrene i ode do Gudrun.

Polako je i s pietetom kleknuo pored nje, gledao ju nekoliko dugih trenutaka, a onda nježno pomilovao njeno lijepo, blijedo lice i tešku crnu kosu koju je toliko volio. Zatim okrenu mač vrhom ka prsima, pogleda još jednom lijepo lice svoje drage i prošapće jedva čujno:

"Oprosti."

A onda, svom snagom koju može imati mladost, združena s ljubavlju i očajem, i, prije nego se itko od prisutnih mogao i pomaknuti - strahovito probode svoje grudi.

Dok je padao, i on, poput Gudrun, udari o ono zvono što se nekoliko puta oglasi zvukom koji je više ličio na jecanje, grcanje, ili kukanje nego na zvonjavu.

***

Sutradan, ujutro, odmah nakon svitanja, Diabel naredi da se tijela Hildebranda i Gudrun, te ostalih ratnika koji su poginuli prošle noći prenesu na Günterov brod. Lađu

dade opremiti crnim, žalobnim jedrom i ona, uz počasti koje se odaju samo junacima, isplovi iz luke i otplovi prema Islandu.

Nakon toga Diabel se zatvorio u svoje odaje i nije izlazio odatle, niti je koga puštao k sebi.

Za nekoliko dana vrijeme se nad Irskom pokvari i jedne noći nastane strašna oluja. Munje su parale nebo i pretvarale noć u dan. Ponad kraljevskog dvorca i ponad grada pojavila su se neka nepoznata svjetla i dugo su tamo ostala. Ljudi su se veoma uplašili i posakrivali u kuće i podrume i molili. Sutradan, kad se oluja smirila, Diabela više nije bilo na dvoru, a niti igdje u gradu.

Ne zna se kada i kako je otišao, ali u narodu je ostala legenda: da je te olujne noći Đavao došao po njega, i da ga je baš On, Đavao, i nitko drugi, prije mnogo godina bio poslao u Irsku.

***

Gore na Islandu, Günter je, na svoju nesreću, dočekaio brod sa tijelima Hildebranda i Gudrun. Kad je vidio crno jedro, srce ga je zazeblo, jer je shvatio da se dogodila nesreća. Nije, međutim, očekivao niti pogibiju Hildebranda, a kamo li pogibiju svoje Gudrun. A kad je nesretni kralj saznao istinu, ona ga pogodi` poput udarca nekog teškog malja i smrvi svu njegovu snagu.

Za svega nekoliko dana postao je starim starcem.

Gudrun i Hildebranda sahranio je u zajedničkoj grobnici.

Nakon toga, očajni starac više nije govorio i povukao se u potpunu osamu. Sve državne poslove prepustio je svojim sekretarima.

Svakog dana, kad je god to vrijeme dozvoljavalo, odlazio je na Hildebrandov i Gudrunin grob i tamo ostajao do večeri. Ljudi koji su tuda prolazili često su čuli kako starac, s vremena na vrijeme, u očaju vapi:

"Gudrun, Gudrun, nesretna kćeri moja!" -

"Hildebrande, sine moj. !" -

Tako su mu prolazili zadnji dani.

Hildebrandov otac i Günterov prijatelj Haraldur, koji je i sam bio teško pogođen sinovljevom smrću, pokušao ga je utješiti i vratiti ka životu, ali uzalud.

Jedne večeri nije se u uobičajeno vrijeme vratio u dvor, pa su ga dvorjani otišli tražiti. Našli su ga mrtvog na Gudruninu i Hildebrandovu grobu. Umro je, siromah od tuge za njima, a i od toga što mu život više nije imao nikakva smisla.

Sahranjen je u jednoj novoj, velikoj grobnici, zajedno sa Hildebrandom i Gudrun i svojom pokojnom ženom.

Na grobnicu bi` uklesana molitva bogovima da im dopuste da barem onkraj groba stalno budu zajedno i da nikad ništa ne rastuži njihove sjene.

***

Tako se ugasila Dinastija Worms, a s njom i Islandsko kraljevstvo. Moćni, neosvojjivi Skuldegard s vremenom se urušio u sebe, a mnogo od onoga što je vrijeme satrlo u prah, smrt je zavila u tamu i zaborav.

***

No Gudrunine pjesme i priče o njoj ostale su živjeti i vjerojatno će živjeti zauvijek. Nisu utkane samo u Edde, odakle sam ih i ja uzeo i prepričao za Vas, nego žive i u narodu, zajedno s brojnim legendama koje, na svoj način govore o njoj i veličaju ju. I danas je Gudrun najdraža heroina svih naroda dalekog sjevera.

Tamošnji ljudi s nekom posebnom, neuobičajenom nježnošću i ljubavlju njeguju uspomenu na nju – kao da je ona dijete koje još uvijek, nekako nevidljivo živi među njima. Mnogi od njih sanjaju o takvoj djevojčici kakva je bila Gudrun, ali samo ime "Gudrun" rijetko daju svojim kćerima, iz straha da i njih ne bi zadesila onako nesretna sudbina kakva je zadesila posljednju Islandsku princezu.

Kod tih naroda, Gudrunin lik nije samo simbol ljepote, darovitosti i tragičnog usuda, nego takodjer i simbol nesretne ljubavi. I kad tamo, kod njih, netko ode u smrt zbog ljubavi, kažu da se taj oprostio od ovoga svijeta i zamolio dopuštenje za ulaz u Nebo - pozvonivši o Gudrunino Zvono.